

ГОДИНА III. ПОЗОРИШТЕ. БРОЈ 52.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗДАВА ЧЕТРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. ОТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСИ НАПЛАЊУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРОТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

НЕШТО ИЗ НАУКЕ О ЛЕПОМЕ.

Наш је народ од вајкада радо имао цвеће. Оно је њему символ лепоте, невиности и нежности, залог милости. Цвећем се дарива узајмиче мило и драго; девојка се често цвећу приспобљава, с њиме се разговара и уразумљује. Како се ту и код самога мириса наш народ узнео, сведочи то, што му се, по доста природној сличности, мириса и душе, цвеће приказује где што под видом саме душе. У красној песми „Омери Мејрима“, на домаку омерова спровода, вели Мејрима мајци:

„Јул мирише, мила моја мајко,
Јул мирише, Омерова душа.“ (I. 34.)

За тим:

„Ој, девојко, душо моја,
Чим миришу њедра твоја?...
Ој, Бога ми, млад јуначе,
Моја њедра немришну
Нити дуњом ни парацном,
Нити смилџем ни босилџем,
Веће дупом девојачком.“ (I. 562.)

А како се нега и палња цвећа сматра за доказ углађеног естетичног осећаја, о томе нам даје доказа песма, у којој стари сват пита:

„О, тако ти, слијена Маро, под вијенцем девојко,
Што савијаш цвјеће у витице?
А она му стидно одговара:
„О, тако ми, стари снате од свата дана,
Кад ме диташ, право ћу ти казати:
Што ја китим цвјеће у витице,
Когој буде рода господскога
Примат' ће ми ките за дарове;
Ко не буде рода господскога,
Он иша киту неће погледати!“ (I. 66:67.)

Што је цвеће међу биљем, то су витице неважнице међу птицама. И наш народ разумео је мелодичне звуке дивног пролетног певца — славуја, те га често спомиње у својим песмама; и, када је већ говор о птицама, би о ње тако исто веран естетички тумач природе, па је учинио

врана гаврана тласником несреће и смрти, а сокола представником срчаности и снаге.

Драже ст и умиље не може се пуније осећати, него што је приспобобом изражено у овом познатом опису лепоте девојке:

„Коса јој је кита ибришима,
Очи су јој два драга камена,
Обрице с мора пијавице,
Сред образа румена ружица,
Зуби су јој два низа бисера,
Уста су јој кутуја шећера,
Кад говори, ко да голуб гуче,
Њад се свије, ко да сунце свије,
Кад погледа, како соко сиви,
Кад се шеће, као паунице.“ (III. 78.)

Ни дисање цвећа, разгаљеног јутарном росом, не може се таљим помислити од осећаја нежности, које се разлева по неким од наших народних песама.

За лену девојку вели се:

„Колико је бјела и румена,
Када лије воду или вино,
Види јој се кроз грло бијело.“ (III. 62.)

За тим:

„Славуј шле, непој рано,
Небуди ми господара;
Сви сам га успавала,
Сама ћу га и будити,
Отићи ћу у градину,
Узобрат' ћу струк босилџа,
Удрић' ћу га по образу;
Устај аго, устај драго!
И он ће се пробудити.“ (I. 566.)

Још је нежније, где девојка под бором спава, а момак се моли вијору од мора, да подухне и одлочи листак од бора, не би ли му се пробудила драга; или где момак спава, а девојка се неће јаблану на грану, па му пушта на лице сузу од образа, не би ли га пробудила.

Осећај красоте и величине ња јавља се у различитим веома живим, гденићу фантастич-

ним описима одеда, опрема, бојнога оружја, шатора, дворова, предела. Особито су лепо описани дворови Леке капетана:

„Од шта бјеше на чардак' простирка?

Бјеше чоха чардаку до врата,

А до чоси лијепа кадифа.

Но какн су у Леке душеци!

Какн ли су под главу јастуци!

Све од суха злата исплетени,

По чардаку многи чавилуци,

Ђе се вјена господско оружје,

Чавилуци од бијела сребра,

Што бијаху на чардак столови,

Столови су од бијела сребра,

А јабука од сухога злата.“ (II. 40.)

Тако је исто красан опис Скадра на Бојани у песми: „Женидба краља Вукашина“:

„А какав је Скадар на Бојани,

Кад погледаш брду изнад града,

Све порасле смокве и маслине

И још они грозни виноград;

Кад погледаш стрмо испод града,

Ал' узрасла шеница бјелица,

А око ње зелена ливада,

Кроз њу тече зелена Бојана,

По њој плива риба свакојака,

Кадгод хоћеш, да је таде једеш.“

Достојанство је облик, којим се радо задева и приказује свако старешинство у нашега народа. Узори су му у народним песмама цар Лазар, Страхиња бан, и многи други краљеви, војводе, банови и патријарси. Осећај тог лепог облика потпуном естетичном вредношћу, т. ј. тако, да угледној спољашности одеда и држања одговара такођер врлина духа, нашао је свим примерама израз у песми „Смрт војводе Кацице“, где но краљ на позив Сибињанин Јанка:

„Оди, краљу, да се поиграмо,“

Одговара: „Оди, краљу, да се поиграмо,“

„За нас није вика ни скакање,“

Већ господство, да господујемо,

Мудра памет, да паметујемо.“ (II. 81.)

И тако, као што видимо, танак смисао за естетичну меру и ритам показао је наш народ разноврсним, према садржају удешеним метричким обликом својих песама, разноврсним значајним тактом својих игара и пратилице њим свирке. Нама је доста познату ствар назначити, као вештаке чека задатак, да је подробноје проучен и разложе.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

Извештај привремене управе о српској народној позоришној дружини.

(Свршетак)

Потреба заједничке радње и споразумљења између оба наша народна позоришта изазвала је покушај, да се оба наша позоришта уједине, па да половину сваке године пробави позоришна дружина у Србији, а половину у нашим крајевима. Ту је мисао прихватио и одбор, који је изаслан био од српске владе, да се посаветује о позоришту у опште, и о новом отворању народнога позоришта у Београду на посе. Одбор је у договору са управом нашег народног позоришта пронашао, да би позориште у нашем народу само тако могло најбоље процветати, ако би се оба наша позоришта ујединила, па је у томе смислу учинио и предлог влади. Предлог овај не буде примљен и тако пропаде заиста велика мисао, да бар на уметничком пољу дођемо до јединства.

Лист „Позориште“ од велике је користи био по цело позоришни рад. У њему је изстакнут

предлог да се прикупља „Грађа за историју српског позоришта“, па се после одмах за тим почела износити грађа о томе, како се позориште појавило код нас први пут, како се од времена до времена развијало и опадало, постављало и прекидало, и у колико су сви досадањи огледи на том пољу били једно с другим у свези или не. Прикупљање те грађе олакшаће посао свакоме, који би се латио посла да пише историју српског позоришта, за коју је „Матица“ до сада узалуд расписивала награду.

Од „Зборника позоришних дела“ издана је само једна свеска, у којој је „Љубавно писмо“. Да су допуштала новчана средства издало би се и више већ за штампу спремљених позоришних дела.

Рачунарске и економне послове ручне позоришне благајне обављао је по одлуци одборској и ове године глумач Никола Зорић.